

Att bana väg för nyanländas lärande

– mottagande och skolgång

ISBN: 978-91-7559-085-1

Grafisk form: AB Typoform

Omslagsfoto: framsida; Jörgen Wiklund/Scandinav bildbyrå,
baksida; Anne Dillner/Scandinav bildbyrå

Foto inläga: s 3 Karin Alfredsson/Johnér, s 5, 11 och 13 Jörgen Wiklund/
Scandinav bildbyrå, s 9 Johan Alp/Johnér, s 16 David Zandén/Scandinav
bildbyrå, s 19 Leif Johansson/Scandinav bildbyrå

Tryck: Elanders tryckeri, 2014

Upplaga: 100 exemplar

Varför fokus på nyanlända just nu?

Antalet nyanlända elever ökar och allt fler kommuner behöver bygga upp beredskap och kunskap för att ta emot och erbjuda dem en bra utbildning. Många kommuner och skolor är i behov av att vidareutveckla och anpassa sitt arbetssätt så att det främjar alla elevers språk- och kunskapsutveckling utifrån deras individuella behov och förutsättningar.

Den här informationen vänder sig till kommuner, landsting och skolor som tar emot nyanlända elever inom samtliga skolformer. Materialet har tagits fram som en del av Skolverket och Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) gemensamma satsning kring nyanlända elever med syfte att stödja kommuner som är nya mottagarkommuner eller endast har liten erfarenhet av att ta emot nyanlända elever.

Texten innehåller information om lagar och bestämmelser, om nyanlända elevers rätt till utbildning samt aktuella forskningsrön. Materialet redogör också kort för regeringens förslag om ändringar på området nyanländas lärande. Slutligen finns en checklista för dem som både ansvarar och skapar förutsättningar för mottagningsarbetet. Bifogat finns också en kortfattad information om Skolverkets insatser på området.

Definition av nyanlända elever

I dag saknas en enhetlig definition av nyanlända elever. I Skolverkets allmänna råd (2008) definieras gruppen som *elever som inte har svenska som modersmål och inte heller behärskar det svenska språket och som anländer nära skolstarten eller under sin skoltid i grundskolan, gymnasieskolan eller motsvarande skolformer.*

Den definition av en nyanländ elev som anges i de allmänna råden inkluderar dock inte elever som har grundläggande kunskaper i svenska. Det finns inte heller en borte tidsgräns för hur länge en elev kan betraktas som nyanländ.

Gemensamt för alla nyanlända barn och ungdomar är att de har flyttat till Sverige och att de har rätt till utbildning. Denna rätt gäller oavsett skälet till att barnen och ungdomarna har kommit till Sverige.

Regeringen har presenterat följande förslag på en definition av nyanlända elever:¹ "Med nyanländ ska avses en elev som a) har anlänt till Sverige och b) har påbörjat sin utbildning här efter den tidpunkt då skolplikten inträder". Förslaget innehåller även en borte tidsgräns för hur länge en elev kan anses vara nyanländ. "En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång".

Likvärdig utbildning: en fråga om beredskap och kompetensutveckling

Antalet nyanlända elever i grund- och gymnasieskolan ökar. Det oroliga världsläget har lett till att ett växande antal flyktingar söker en fristad i Sverige. Många av de personer som kommer till Sverige är just nu barn och ungdomar utan vårdnadshavare. Det ställer stora krav på mottagandet i kommuner och innebär bland annat att i ett första skede planera boende för de nyanlända. Utbildning ska sedan anordnas för alla barn och vuxna. Det är angeläget att erbjuda alla elever en

1. Departementets skrivelse (2013) Utbildning för nyanlända elever. *Mottagande och skolgång.*

effektiv och likvärdig utbildning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, oberoende var i landet eleven befinner sig.

Kommunerna och personalen som tar emot nyanlända elever ställs inför utmaningar och kan ha ett stort behov av beredskap och kompetensutveckling.² I Skolverkets rapport om skol- och resultatinformation³ redogörs för att grundskoleelever som varit i Sverige kortare tid än fyra år har betydligt lägre resultat jämfört med övriga elever. Endast 30,5 procent av alla nyanlända var behöriga att söka till gymnasieskolans nationella program att jämföra med 89,1 procent för övriga elever exklusive nyanlända.

-
2. Nilsson & Axelsson (2013). "Welcome to Sweden...": *Newly Arrived Students' Experiences of Pedagogical and Social Provision in Introductory and Regular Classes*. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 6(1), 137–164.
 3. Skolverket (2013) Redovisning av regeringsuppdrag. Redovisning av uppdraget om skol- och resultatinformation Dnr U2012/4307/S.

Hur skolan anpassar verksamheten efter olika individers kunskaper och livserfarenheter och hur de arbetar för att stödja elevernas utveckling av ämneskunskaper parallellt med studier i svenska är exempel på viktiga utvecklingsområden. Skolverket erbjuder därför under 2014–2016 fortbildningsinsatser som rör till exempel språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i skolans alla ämnen. Dessa insatser presenteras på sista sidan i detta material.

I skollagen finns tydliga formuleringar om alla elevers rätt till utveckling och hänsyn till barn och elevers olika behov. Här står också att huvudmannen, rektorn och lärarna ska följa upp elevernas skolresultat. Uppföljningen ska bedrivas kontinuerligt och på ett systematiskt sätt.

Framgångsfaktorer

Det är avgörande för nyanländas elevers kunskapsutveckling att de får ett tidigt och adekvat stöd samt att valet av undervisningsform görs med pedagogiskt hänsynstagande i varje enskilt fall. Detta menar en arbetsgrupp på Utbildningsdepartementet som har haft i uppdrag att utarbeta förslag för att förbättra utbildningen för nyanlända elever.⁴ De framgångsfaktorer som lyfts fram i förslaget får också stöd av forskare. Valet av undervisningsform lyfts fram som en tydlig framgångsfaktor, vilket också ställer stora krav på kunskap och kompetens när det gäller flerspråkighet och andraspråksutveckling. I skrivelsen framförs att det är lärarna som ansvarar för att eleverna lär sig svenska och som måste ha specialistkompetens i vad det innebär att lära sig ett nytt språk, att lärarna också måste ha kunskap om hur andraspråksinläring går till och känna till förutsättningarna för en gynnsam språkutveckling. Utöver dessa kompetenser ska lärare ha grundläggande kunskaper när det gäller språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

En annan framgångsfaktor som nämns i departementsskrivelsen är flexibilitet när det gäller skolans organisation och arbetssätt för att möta elevers olika behov. Det poängteras också att skolan ska ha höga förväntningar på elevernas förmåga. Standardiserade lösningar som bygger på låga förväntningar och ett synsätt där nyanlända elever definieras som lågpresterande, är kontraproduktivt och bör så långt som möjligt motverkas.⁵ Det handlar bland annat om att personalen ska kunna kartlägga elevernas förmågor och kunskaper som ett första steg inom det systematiska kvalitetsarbetet. Vid bedömning av elevens nivå i svenska krävs alltså en djupgående analys av elevens språkförmåga. Det räcker inte med att konstatera att eleven har ett fungerande vardagsspråk och ett gott flyt, utan analysen måste

4. Departementsskrivelse (Ds 2013:6) *Utbildning för nyanlända elever. Mottagande och skolgång*. Utbildningsdepartementet

5. Skolinspektionen (2009, Skolinspektionen (2010).

ha en tydlig inriktning på hur eleven behärskar ett kunskapsrelaterat språk, ett så kallat skolspråk⁶.

Enligt Skolverkets Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever ska kartläggning inte ske vid något enstaka tillfälle utan måste genomföras stegvis. Både elev och lärare behöver tid för att eleven ska kunna visa sina kunskaper och för att skolan ska kunna dokumentera dem. Ett nästa steg i arbetet med att höja kvaliteten i undervisningen är att göra en pedagogisk kartläggning där åtgärder analyseras och följs upp. Den pedagogiska kartläggningen ska fokusera på de nationella ämnes- och kursplanerna så att nyanlända elever ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven⁷. Kartläggningen sker alltså både i enskilda samtal mellan elev och berörda lärare och som en integrerad del av undervisningen. För att kunna tillgodose nyanlända elevers rätt till utbildning är samverkan bland ämneslärare, studiehandledare på modersmål och svenska som andraspråklärare önskvärt. Syftet är att kunna förena kunskapsutveckling och språkutveckling i all undervisning. En god samverkan skapar bättre förutsättningar för nyanlända elever att få en åldersadekvat läs- och skrivutveckling i alla ämnen parallellt med att de erövrar kunskaper i det svenska språket⁸. En skola av bra kvalitet kännetecknas bl.a. av att man där lyckas möta alla sina elevers individuella behov och anpassa verksamheten utifrån deras olika förutsättningar.

6. Skolverket (2013) *Mottagande och kartläggning I: Introduktionsprogrammet språkintroduktion*.

7. Skolverket (2009) *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever*, Skolverket (2011) *Allmänna råd för planering och genomförande av undervisning*, Skolverket (2012) *Allmänna råd för Systematisk kvalitetsarbete - för skolväsendet*.

8. Hajer, M. & Meestringa, T. (2010) *Språkinriktad undervisning: en handbok*. Hallgren & Fallgren.

Skolverket (2013) *Introduktionsprogrammet språkintröduktion*. Departementsskrivelse (Ds 2013:6) *Utbildning för nyanlända elever. Mottagande och skolgång*. Utbildningsdepartementet.

Det är avgörande för elevernas kunskapsutveckling att nyanlända elever får ett tidigt och adekvat stöd

- ➔ Läs mer om kollegialt lärande och Skolverkets erbjudande till kompetensutvecklingsinsatser på sista sidan.

Vad säger dagens lagstiftning?

Skolans olika styrdokument, till exempel skollagen, skolförordningen och olika läroplaner anger vad som gäller för skolverksamheten i Sverige. Dessa styrdokument gäller även för nyanlända elever.

Rätten till utbildning

Barn som är bosatta i landet har skolplikt och skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning. Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år och gäller utbildning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Barn med permanent uppehållstillstånd har skolplikt. Nyanlända barn som är asylsökande, har tillfälligt uppehållstillstånd eller är papperslösa/gömda barn har rätt till utbildning, men ingen skolplikt. Folkbokföringskommunen, eller den kommun som barnen stadigvarande vistas i eller för tillfället uppehåller sig i, är skyldig att anordna utbildning för de elever som har rätt till utbildning.⁹

Barn och unga som är **asylsökande** eller har fått ett **tidsbegränsat uppehållstillstånd** har rätt till utbildning i förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola. Eleverna har också rätt till utbildning i gymnasie- och gymnasiesärskolan, förutsatt att de påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år.¹⁰

Barn och unga som vistas i landet utan tillstånd, de så kallade **papperslösa eller gömda barnen**, har rätt till utbildning i förskoleklassen, grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola och, om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Papperslösa personer har med andra ord inte

9. Andra grupper som har rätt till utbildning, enligt 29 kap. 2 § skollagen, är barn till diplomater och barn som enligt EU-rätten har rätt till utbildning. Dessa grupper omfattas dock inte av detta stödmaterial.

10. 29 kap. 3 § första stycket skollagen (2010:800).

rätt till utbildning inom förskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild undervisning för vuxna eller svenska för invandrare.¹¹

Rätten att slutföra utbildningen på grundskolenivå

En elev i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan har rätt att slutföra den högsta årskursen, även om skolplikten upphör dessförinnan. En elev i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan har också rätt att efter skolpliktens upphörande slutföra utbildningen under ytterligare två år, om eleven inte har nått upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås för respektive skolform.¹²

11. 29 kap. 3 § tredje stycket skollagen.

12. 7 kap. 15 § skollagen.

Rätten att fullfölja utbildningen på gymnasienivå

En elev på ett introduktionsprogram har rätt att fullfölja utbildningen hos huvudmannen enligt den plan (individuell studieplan) för utbildningen som gällde när utbildningen inleddes. Vidare framgår att om eleven har medgett att planen ändras, har eleven rätt att fullfölja den ändrade planen. Rätten att fullfölja utbildningen gäller även efter ett studieuppehåll på högst ett år för studier i utlandet.¹³

Hur snart ska barnen tas emot i verksamheterna?

När en kommun tar emot asylsökande barn och ungdomar ska de tas emot i skolan så snart det är lämpligt med hänsyn till deras personliga förhållanden. De bör tas emot senast en månad efter ankomsten.¹⁴ Vid beslut om att ett barn ska tas emot i en verksamhet hänsyn alltid tas till vad som är bäst för barnet och som ett led i det låta barnet komma till tals.¹⁵

Nyanlända barn och unga kan tas emot i såväl kommunala som fristående verksamheter.

Det finns en möjlighet för huvudmän att söka statsbidrag för utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd.¹⁶

Svenska som andraspråk i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan

Undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och invandrarelever som har svenska som huvud-

13. 17 kap.15§ skollagen.

14. 4 kap. 1 a § skolförordningen (2011:185).

15. 1 kap. 10 § skollagen.

16. Förordningen (2013:361) om statsbidrag för utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd.

Syftet med språkintröduktion är att ge ungdomar som nyligen anlänt till Sverige en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket.

sakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev.¹⁷

Undervisningen i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska. Svenska som andraspråk får också anordnas som språkval i grundskolan och specialskolan, som elevens val eller inom ramen för skolans val.¹⁸

Svenska som andraspråk i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

En elev som har ett annat språk än svenska som modersmål får läsa svenska som andraspråk som gymnasiegemensamt eller gymnasiesärskolegemensamt ämne i stället för svenska. Eleven får då läsa svenska som individuellt val.¹⁹

17. 5 kap. 14 § skolförordningen.

18. 5 kap. 15 § skolförordningen.

19. 4 kap. 11 § gymnasieförordningen (2010:2039).

Gymnasiebetyg i svenska som andraspråk 1 och 2 är helt likvärdiga med betyg i svenska 1 och 2 när man söker till högre utbildningar eller om man vill läsa fler kurser i svenska i gymnasieskolan.

Språkintröduktion i gymnasieskolan

Syftet med språkintröduktion är att ge ungdomar som nyligen anlänt till Sverige en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilket möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.²⁰ Skolhuvudmannen får avgöra vad som menas med "nyligen anlänt". Enbart det faktum att en elev har invandrat bör emellertid inte ligga till grund för ett erbjudande om språkintröduktion.

Språkintröduktion står öppen för ungdomar som nyligen har anlänt till Sverige och som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram.

Nyanlända elever som erbjuds språkintröduktion kan inte samtidigt erbjudas yrkesintröduktion eller individuellt alternativ.

Inför mottagandet av en elev till språkintröduktion ska huvudmannen i god tid göra en bedömning av elevens språkkunskaper. Huvudmannen ska fortlöpande bedöma elevens kunskapsutveckling i övriga ämnen för att eleven så snart som möjligt ska komma vidare i sin utbildning.²¹

Språkintröduktion ska innehålla undervisning i grundskoleämnena svenska eller svenska som andraspråk. I övrigt ska språkintröduktion utformas utifrån den bedömning som ska ha gjorts och innehålla de ämnen och kurser som eleven behöver för sin fortsatta utbildning. Utbildningen får innehålla grundskoleämnena som eleven inte har godkända betyg i och kurser i gymnasieämnena. Språkintröduktion får kombineras med utbildning i svenska för invandrare och motsvarande utbildning vid folkhögskola. Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen.²²

20. 17 kap. 3 § skollagen.

21. 6 kap. 7 § gymnasieförordningen.

22. 6 kap. 8 § gymnasieförordningen.

Utbildningen ska påbörjas senast det första kalenderhalvåret det år eleven fyller 20 år. För asylsökande och för de som vistas i Sverige med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd gäller istället att utbildningen ska påbörjas innan eleven fyllt 18 år.

➔ **Länk till Skolverkets stödmaterial Språkintröduktion**

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3072>

Utbildning i svenska för invandrare

Utbildning i svenska för invandrare är en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. En person har rätt att delta i utbildningen från och med det andra kalenderhalvåret han eller hon fyller 16 år. Elever som vill studera ytterligare svenska kan alltså även läsa inom utbildning i svenska för invandrare när de nått rätt ålder. Utbildning i svenska för invandrare ska utformas så att den enskildes studier kan kombineras med studier inom andra skolformer i skolväsendet.²³ Betyg på kurserna inom utbildning i svenska för invandrare kan dock inte ersätta ett betyg inom svenska eller svenska som andraspråk inom grundskolan respektive gymnasieskolan eftersom betygen inte ger behörighet till gymnasieskola eller högre studier.

En elev som har fyllt 20 år och som har fortsatt behov av att läsa svenska som andraspråk kan från och med andra kalenderhalvåret fortsätta läsa på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna.

➔ **Länk till Skolverkets stödmaterial Validering inom vuxenutbildning**

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3037>

Utbildning i svenska för invandrare

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3130>

23. 1 kap. 3 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Studiehandledning på modersmålet

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.²⁴

Studiehandledning på modersmål är en åtgärd i syfte att nyanlända elever fortsätter med en åldersadekvat kunskapsutveckling istället för att de bromsas i väntan på att lära sig svenska.²⁵ Vikten av studiehandledning på den nyanlända elevens modersmål ökar

24. 5 kap. 4 § skolförordningen och 9 kap. 9 § gymnasieförordningen.

25. Skolinspektionen (2009), Skolinspektionen (2010).

dessutom ju äldre eleverna är när de anländer till Sverige. Enligt Nihad Bunars forskningsöversikt (2010) är forskningen överens om de positiva effekterna som stödet via modersmålet har för eleverna.

- ➔ **Länk till Skolverkets stödmaterial Studiehandledning på modersmål**
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3038>

Modersmål i förskolan

Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.²⁶

- ➔ **Länk till Skolverkets stödmaterial Fler språk i förskolan**
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3036>

Modersmålsundervisning i grundskolan och motsvarande skolformer

En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och eleven har grundläggande kunskaper i språket. Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.²⁷

En huvudman är skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk endast om minst fem elever som ska erbjudas modersmålsundervisning i språket önskar sådan undervisning, och det finns en lämplig lärare.²⁸

- ➔ **Länk till Tema modersmål**

26. 8 kap. 10 § skollagen.

27. 10 kap. 7 § skollagen. Denna bestämmelse gäller grundskolan och motsvarande bestämmelser finns för övriga obligatoriska skolformer.

28. 5 kap. 10 § skolförordningen. Denna bestämmelse gäller alla obligatoriska skolformer.

Förslag på förändringar i lagstiftningen

En arbetsgrupp som Utbildningsdepartementet tillsatt har presenterat en rad förslag till förändringar för att förbättra utbildningen för nyanlända elever²⁹. Departementet föreslår att mottagandet och undervisningen av nyanlända barn och ungdomar ska regleras och att författningsändringar genomförs för rätten till utbildning och skolplikt.

Bedömning av elevers kunskaper

Rektorn ska ansvara för att det skyndsamt och senast inom två månader från en nyanländ elevs ankomst till skolan görs en bedömning av elevens kunskaper. Bedömningen ska utgöra underlag för hur undervisningen i de olika ämnena ska planeras och hur tiden mellan de olika ämnena ska fördelas. Utgångspunkten för bedömningen ska vara att eleven så snart som möjligt ska kunna följa och tillgodogöra sig undervisningen i den elevgrupp som eleven normalt ska tillhöra. Bedömningen ska även utgöra underlag för beslut om vilken årskurs eleven ska placeras i samt om elevens behov av särskilt stöd bör utredas.

Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål (3 kap. 3 § skollagen).

En förutsättning för att undervisningen ska ge eleven möjlighet att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen är att skolan tar fasta på de kunskaper eleven tidigare har utvecklat och vad eleven fortsatt behöver utveckla för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

29. Utbildning för nyanlända elever, Mottagande och skolgång, Ds 2013:6.

Placering i årskurs och undervisningsgrupp

Rektorn ska senast inom två månader från den nyanlända elevens ankomst till skolan besluta om placering i den årskurs som är lämplig med hänsyn till elevens ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt. Innan rektor fattar beslut om placering i en årskurs ska elevens vårdnadshavare få tillfälle att yttra sig. Eleven ska senast inom samma tid placeras i den undervisningsgrupp som eleven normalt ska tillhöra.

Förberedelseklass

Organisering av förberedelseklasser är vanligt i kommunerna även om dessa inte regleras i styrdokumentet. Utbildningsdepartamentet föreslår att rektor får fatta beslut om att en elev delvis ska undervisas i förberedelseklass. Tiden i förberedelseklass får inte överstiga ett år eller, vid särskilda eller synnerliga skäl, två år.

- ➔ Läs mer om Utbildningsdepartementet förslag till förändringar för att förbättra utbildningen för nyanlända elever
<http://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/nyanlandas-larande/aktuell-situation-1.101639>

Checklista

Med utgångspunkt i Skolverkets allmänna råd *Utbildning av nyanlända elever, Systematisk kvalitetsarbete* samt *Planering och genomförande av undervisning* presenteras nedan en checklista anpassad till skolans olika verksamhetsnivåer. Det står var och en fritt att använda checklistan på det sätt som bäst passar den egna verksamheten.

Huvudmän

Skapar förutsättningar och ansvarar för att nyanlända elevers

- kunskaper och förmågor initialt kartläggs,
- språkutveckling kontinuerligt bedöms och följs upp,
- skolresultat följs upp kontinuerligt utifrån individuella behov och förutsättningar och i förhållande till de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Rektorer

Skapar förutsättningar och ansvarar för att

- samverkan mellan studiehandledare på modersmål, svenska som andraspråkslärare och ämneslärare äger rum,
- en individuell pedagogisk kartläggning av elevens förmågor och tidigare kunskaper i förhållande till ämnes- och kursplaner genomförs
- en analys av den pedagogiska kartläggningen görs,
- en bedömning av elevens språkutveckling i svenska som andraspråk genomförs kontinuerligt,
- utbildningen planeras, följs upp och utvecklas.

Lärare

Skapar förutsättningar och ansvarar för att

- samverkan med ämneslärare, svenska som andraspråkslärare och studiehandledare på modersmål äger rum,
- analysera och bedöma utvecklingsbehoven,
- undervisningen stödjer elevens parallella språk- och kunskapsutveckling,
- kontinuerligt följa upp elevens resultat.

➔ Länk till Skolverkets allmänna råd:

Utbildning av nyanlända elever

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2027>

Systematiskt kvalitetsarbete

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2901>

Planering och genomförande av undervisningen

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2698>

Skolverkets insatser för att stödja mottagande av och skolgång för nyanlända elever

Under åren 2013–2016 genomför Skolverket en rad olika insatser med fokus på nyanlända elever.

- Informationsmaterial om den svenska skolan för barn och ungdomar tas fram på ett flertal olika språk och kan beställas från och med mars 2014.
- 2 dagars konferenser har hållits i Luleå (november 2013) och Malmö (februari 2014). Konferenser planeras även i Göteborg (mars 2014) och Stockholm (april 2014). Målgrupp: team av beslutfattare.
- Ett omfattande utbud av kompetensutvecklingsinsatser erbjuds med start våren 2014 genom ett flertal olika lärosäten i landet. Målgrupp: team av skolledare och behöriga lärare.
- Kartläggnings- och bedömningsmaterial tas fram i samarbete med olika lärosäten. Det beräknas vara klart 2016.

- Skolverket och SKL bjuder i mars 2014 in till ett erfarenhetsutbyte för kommuner som har stor erfarenhet av att ta emot och organisera utbildning för nyanlända elever. Gemensamt för deltagande kommuner är att de vill dela med sig av sina kunskaper och erfarenheter till andra kommuner i syfte att öka nyanlända elevers skolframgång.

Kollegialt lärande med fokus på nyanlända elevers skolframgång

Skolverkets grundläggande tanke med att erbjuda kompetensutvecklingsinsatser till team av skolledare och lärare bygger på rön om det kollegiala lärandets betydelse för utveckling av undervisningen. Forskning inom pedagogik och andraspråkutveckling³⁰ lyfter fram betydelsen av att ha en genomtänkt organisation som är direkt kopplad till skolframgång. Det innebär bland annat språkutvecklande arbete i ämnet. Den nyanlända eleven kan ju ha mycket goda kunskaper i skolans olika ämnen men kan inte uttrycka dem på svenska ännu. Genom en språkutvecklande ämnesundervisning ges eleven möjlighet att utveckla sin språk- läs- och skrivförmåga och därmed skolspråket. Det är det som menas med att stödja en parallell språk- och kunskapsutveckling.

Kompetensutvecklingen ska också öka förståelsen för hur lärarna kan utgå ifrån en initial kartläggning som underlag för fortsatt arbete med planering och genomförande av undervisningen. Det behövs en flexibel organisation och kompetens för att bygga upp en verksamhet som följer upp och stödjer nyanlända elevers skolframgång.

➔ **Läs mer om innehåll och syfte med Skolverkets kommande kompetensutvecklingsinsatser på: <http://www.skolverket.se/kompetens-och-fortbildning/skolledare/nyanlanda>**

30. Timperley, H. (2013). *Det professionella lärandets inneboende kraft*. Studentlitteratur.
Hajer, M. & Meestringa, T. (2010) *Språkinriktad undervisning: en handbok*. Hallgren & Fallgren.

**Mer information om insatserna
finns på Skolverkets webbplats.
www.skolverket.se/nyanlanda**

Skolverket

www.skolverket.se